

gemeente
Zoetermeer

Omnibusenquête 2017

deelrapport stadsnatuur

Omnibussenquête 2017

deelrapport

stadsnatuur

Zoetermeer, 5 maart 2018

Gemeente Zoetermeer
Afdeling Juridische Aangelegenheden & Bestuursondersteuning (JABO)
Onderzoek & Statistiek
Kaspar Bams

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Onderzoeksverantwoording.....	5
1.1. Inleiding.....	5
1.2. Steekproef en respons.....	5
1.3. Rapportage	5
2. Ervaren en waarderen van stadsnatuur	7
2.1. Ervaren	7
2.2. Waarderen	8
3. Biodiversiteit.....	11
3.1. Bekendheid met begrip biodiversiteit.....	11
3.2. Biodiversiteit in de gemeente Zoetermeer.....	12
3.3. Bereidheid om biodiversiteit te vergroten	14
4. Activiteiten voor natuur, milieu of duurzaamheid.....	17
Bijlage 1: Populatie, steekproef en respons	21
Bijlage 2: Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid	23
Bijlage 3: Vragenlijst	25
Bijlage 4: Rechte tellingen	27
Bijlage 5: Toelichtingen bij vragen.....	29

Samenvatting

Op verzoek van de afdeling Stadsontwikkeling zijn in de omnibusenquête 2017 vragen opgenomen over het onderwerp stadsnatuur in Zoetermeer. De respons op dit onderdeel was 26%. Hieronder volgt een samenvatting van de resultaten.

Ervaren en waarderen van stadsnatuur

Onder stadsnatuur wordt het spontane planten- en dierenleven in de stad verstaan. 87% van de respondenten ervaart deze stadsnatuur in de eigen buurt. Ten opzichte van 2016 is dat een opvallende stijging. In dat jaar ervoer 67% van de respondenten stadsnatuur in de eigen buurt. De toename is in bijna alle buurten te zien.

In de buurten De Leyens en Noordhove-West wordt het vaakst stadsnatuur ervaren: respectievelijk 94% en 92% van de respondenten in deze twee buurten ervaart stadsnatuur. De buurten Driemanspolder en Dorp scoren met respectievelijk 76% en 70% het laagst. Van de respondenten waardeert 91% de stadsnatuur in de eigen buurt en 9% waardeert dat niet.

Biodiversiteit

Er is sprake van biodiversiteit als ergens veel verschillende planten en dieren leven. Bijna acht van de tien respondenten zijn bekend met dit begrip. Het aandeel varieert van 63% bij laagopgeleiden tot 93% bij hoogopgeleiden. Vergeleken met 2014 is de bekendheid met het begrip toegenomen.

Bijna vier van de tien respondenten weten dat de gemeente Zoetermeer er veel aan doet om de biodiversiteit te vergroten. Negen van de tien respondenten vinden het belangrijk dat de gemeente dit doet. Bijna tweederde van de respondenten wil meehelpen de biodiversiteit in Zoetermeer te vergroten door eigen tuin, balkon, muren of dak zo groen mogelijk in te richten. Een van de tien respondenten kan daarbij advies gebruiken.

Activiteiten voor natuur, milieu of duurzaamheid

Zes van de tien respondenten geven aan op een of meer manieren actief te zijn voor natuur, milieu of duurzaamheid in Zoetermeer. Vooral door afval te scheiden en/of energie te besparen. Ruim een kwart (26%) van de respondenten die al actief is, wil nog meer gaan doen. Bijna een van de tien respondenten die nu niet actief zijn voor natuur, milieu of duurzaamheid wil dat wel worden.

1 ■ Onderzoeksverantwoording

1.1. Inleiding

In september/oktober 2017 is in Zoetermeer de jaarlijkse omnibusenquête gehouden. In deze enquête worden over verschillende onderwerpen vragen gesteld aan inwoners van Zoetermeer. Stadsnatuur was een van de onderwerpen. Opdrachtgever voor deze vragen was de afdeling Stadsontwikkeling.

1.2. Steekproef en respons

Voor de omnibusenquête zijn drie niet overlappende steekproeven van 4.000 inwoners getrokken uit het bevolkingsbestand van de gemeente Zoetermeer. Deze personen waren op 1 september 2017 woonachtig in Zoetermeer en op die datum 18 jaar of ouder. Verder geldt dat zij op dat moment niet woonachtig waren in een verpleeghuis, gevangenis of gezinsvervangend tehuis.

Deze personen hebben per brief een uitnodiging gekregen om een vragenlijst in te vullen. Dat kon schriftelijk of digitaal. Eenmaal is een herinneringsbrief verstuurd. Van de 4.000 benaderde personen hebben 1.025 vragen over dit onderdeel beantwoord. De respons bedraagt daarmee 26%.

1.3. Rapportage

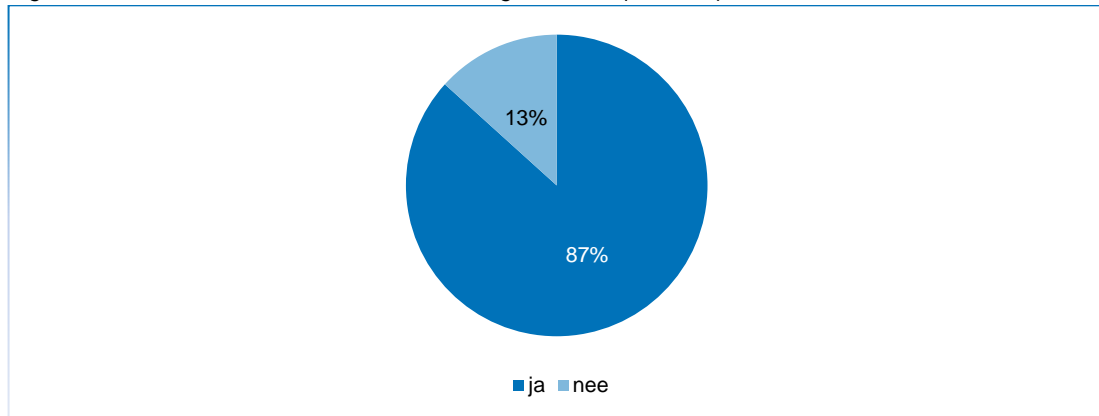
In de voorliggende rapportage worden de uitkomsten gepresenteerd. In bijlage 1 staat uitleg over de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de onderzoeksuitkomsten. In bijlage 2 staat een overzicht van de verdeling van de bevolking, steekproef en respons naar leeftijd en geslacht. Bijlage 3 bevat de vragen zoals gesteld in de enquête. In bijlage 4 zijn de resultaten in tabelvorm opgenomen. Bijlage 5 geeft de antwoorden op de open vragen.

2. Ervaren en waarderen van stadsnatuur

2.1. Ervaren

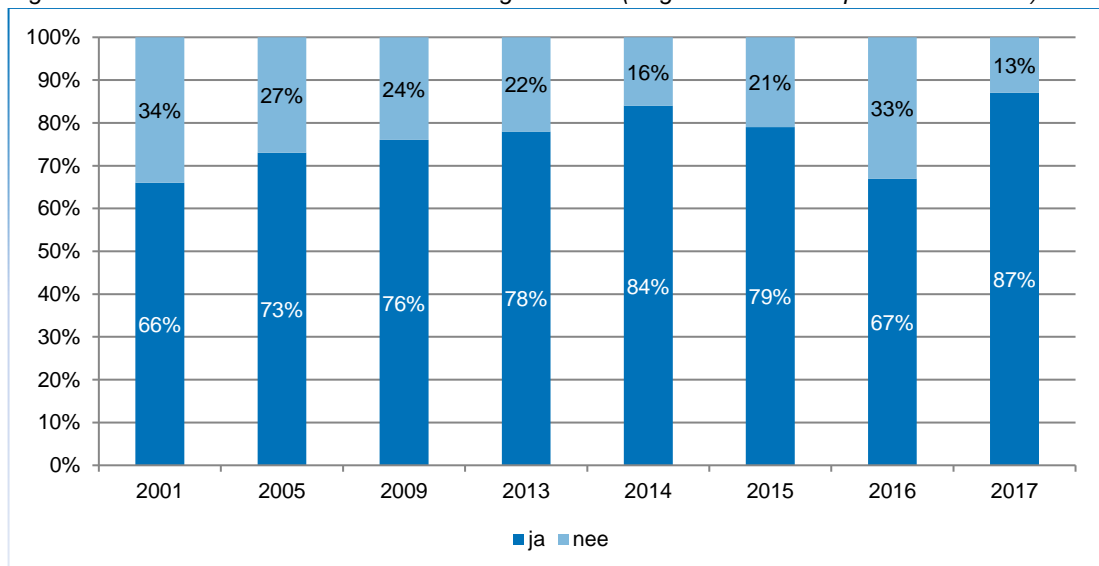
Onder stadsnatuur wordt het spontane planten- en dierenleven in de stad verstaan. Deze planten en dieren maken gebruik van de mogelijkheden die de stad biedt, zoals parken, groenstroken, tuinen, gazons, muren, daken en watergangen, als ook puinstortplaatsen, braakliggende terreinen en composthopen. Van de respondenten ervaart 87% stadsnatuur in de eigen buurt en 13% ervaart dat niet (figuur 2.1)

Figuur 2.1 Ervaart u deze stadsnatuur in uw eigen buurt? (n=1.013)

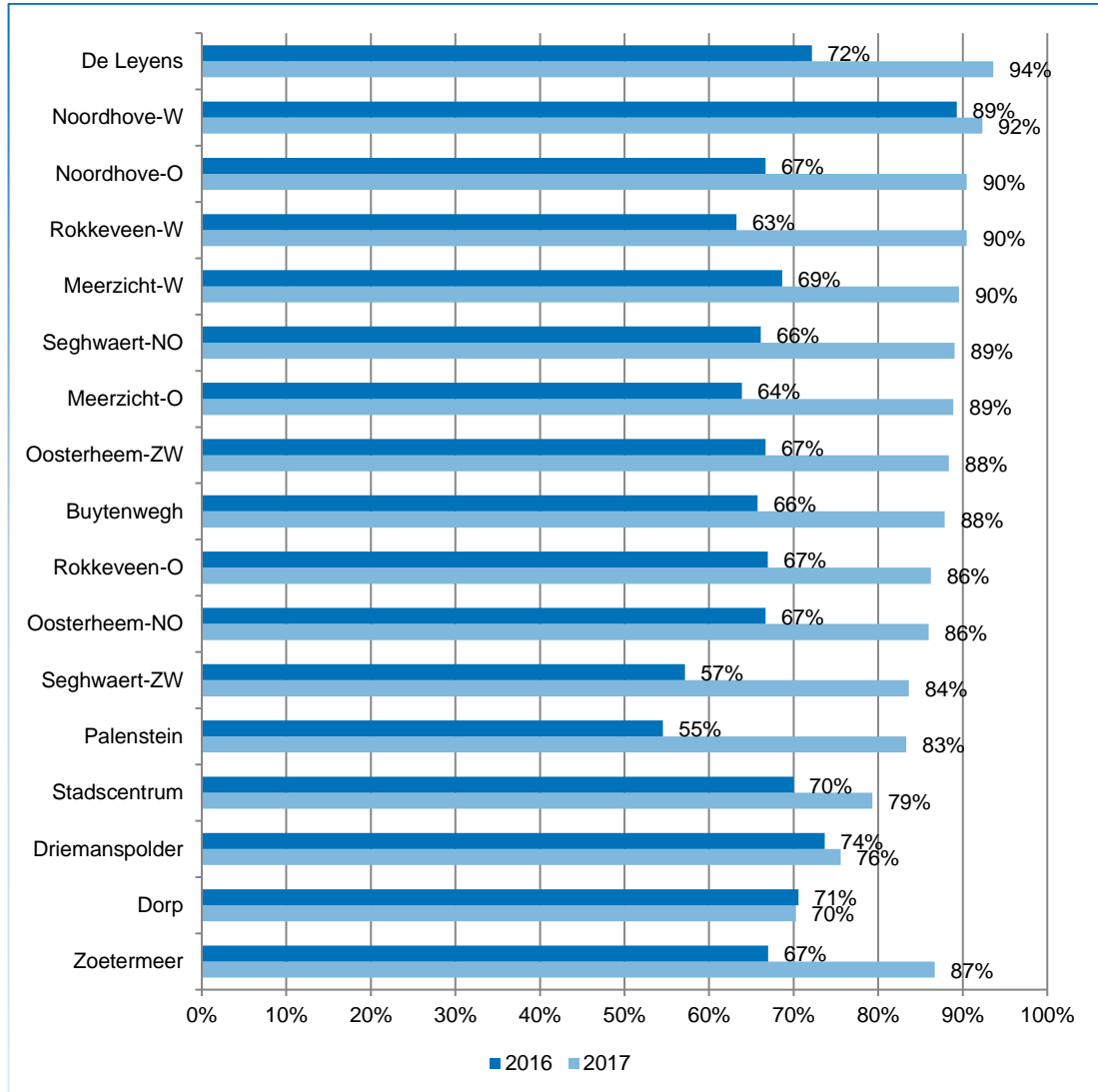
Ook in eerdere omnibusenquêtes is deze vraag gesteld. Het aandeel respondenten dat stadsnatuur ervaart is nog niet eerder zo groot geweest (figuur 2.2).

Figuur 2.2 Ervaart u deze stadsnatuur in uw eigen buurt? (volgens omnibusenquêtes 2001-2017)

Een uitsplitsing naar buurt laat onder andere zien dat in De Leyens en Noordhove-West het vaakst stadsnatuur in de eigen buurt ervaren. Respectievelijk 94% en 92% van de respondenten in deze buurten ervaart stadsnatuur in de eigen buurt. Ook is te zien dat in bijna alle buurten het aandeel ten opzichte van 2016 is toegenomen. Alleen in Noordhove-West en de twee buurten die het laagst scoren (Driemanspolder en Dorp) is nauwelijks iets veranderd ten opzichte van een jaar eerder (figuur 2.3).

Figuur 2.3 Ervaart u deze stadsnatuur in uw eigen buurt? (per buurt in 2016 en 2017)

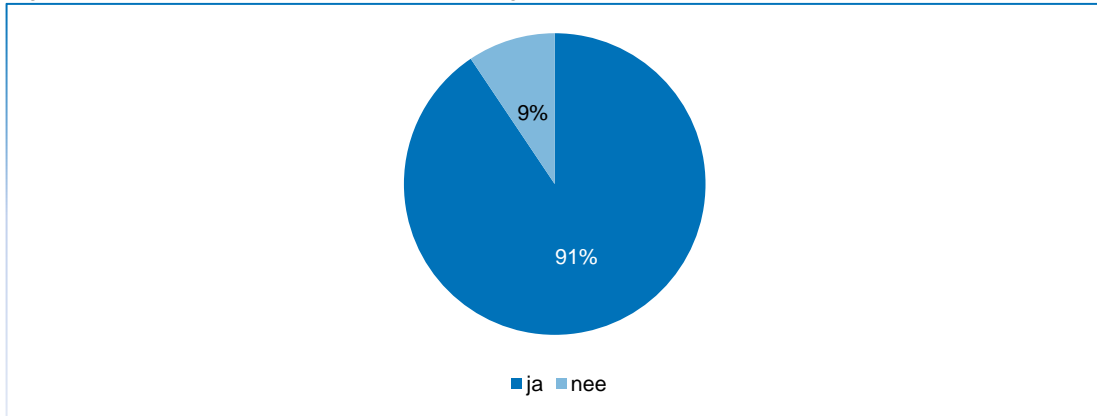

Buytenwegh (2016: n=73, 2017: n=66); De Leyens (2016: n=79, 2017: n=94); Dorp (2016: n=34, 2017: n=37); Driemanspolder (2016: n=38, 2017: n=45); Meerzicht-O (2016: n=36, 2017: n=45); Meerzicht-west (2016: n=67, 2017: n=96); Noordhove-O (2016: n=39, 2017: n=42); Noordhove-W (2016: n=28, 2017: n=39); Oosterheem-NO (2016: n=81, 2017: n=107); Oosterheem-ZW (2016: n=36, 2017: n=45); Palenstein (2016: n=33, 2017: n=30); Rokkeveen-O (2016: n=115, 2017: n=109); Rokkeveen-W (2016: n=68, 2017: n=66); Seghwaert-NO (2016: n=62, 2017: n=73); Seghwaert-ZW (2016: n=56, 2017: n=45); Stadscentrum (2016: n=30, 2017: n=29).

2.2. Waarden

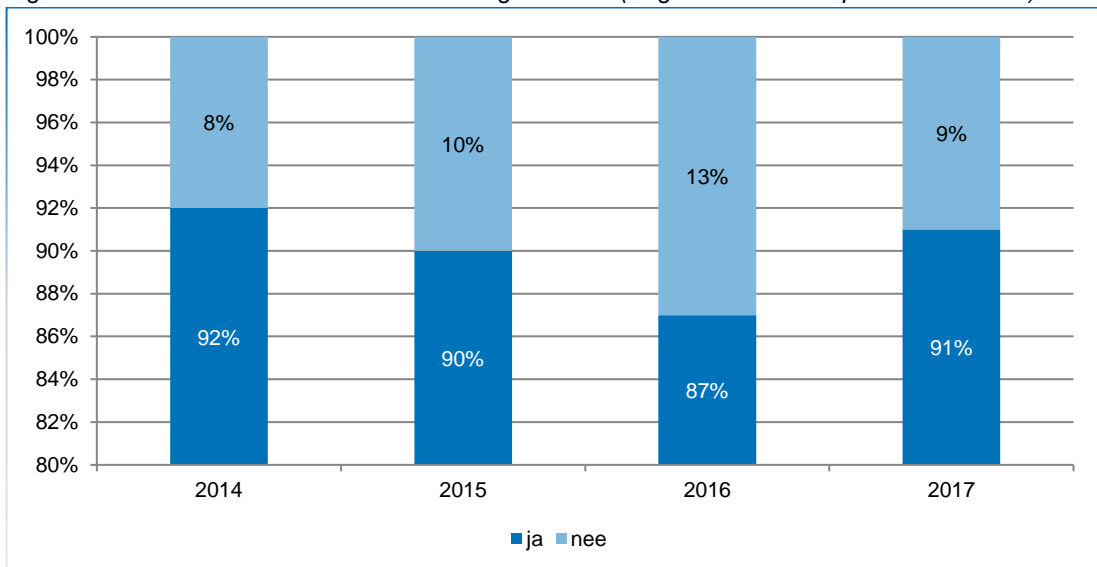
Van de respondenten waardeert een ruime meerderheid van 91% de stadsnatuur in de eigen buurt (figuur 2.4).

Figuur 2.4 Waardeert u de stadsnatuur in uw eigen buurt? (n=1.007)

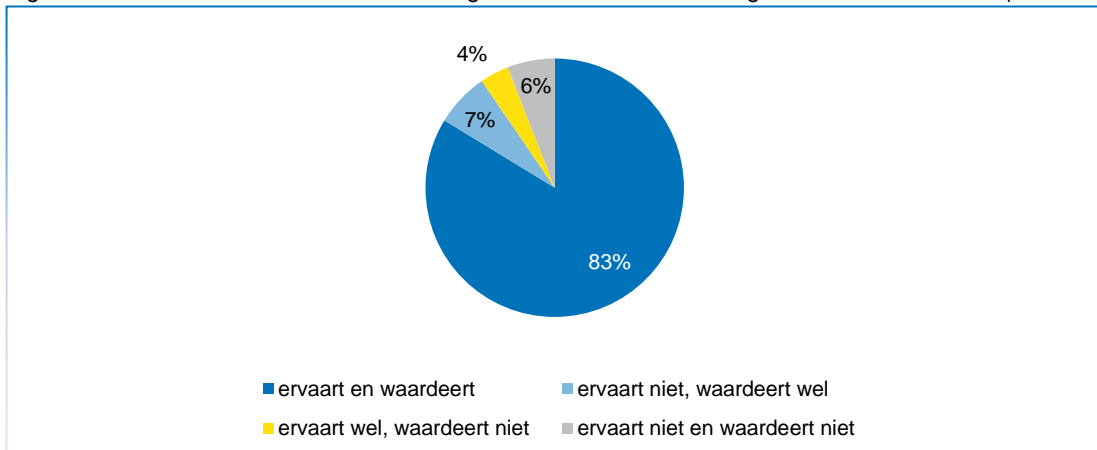
Ook in eerdere omnibussenquêtes is deze vraag gesteld. Na een daling in 2016 is het aandeel respondenten dat stadsnatuur ervaart terug op het niveau van 2014 en 2015 (figuur 2.5).

Figuur 2.5 Ervaart u deze stadsnatuur in uw eigen buurt? (volgens omnibussenquêtes 2001-2017)

Het grootste deel (83%) van de respondenten die stadsnatuur in de eigen buurt ervaart, geeft aan dit ook te waarderen. Een klein deel (4%) ervaart stadsnatuur in de eigen buurt, maar waardeert dat niet (figuur 2.6).

Figuur 2.6 Ervaren van stadsnatuur in de eigen buurt en de waardering van deze stadsnatuur (n=1.003)

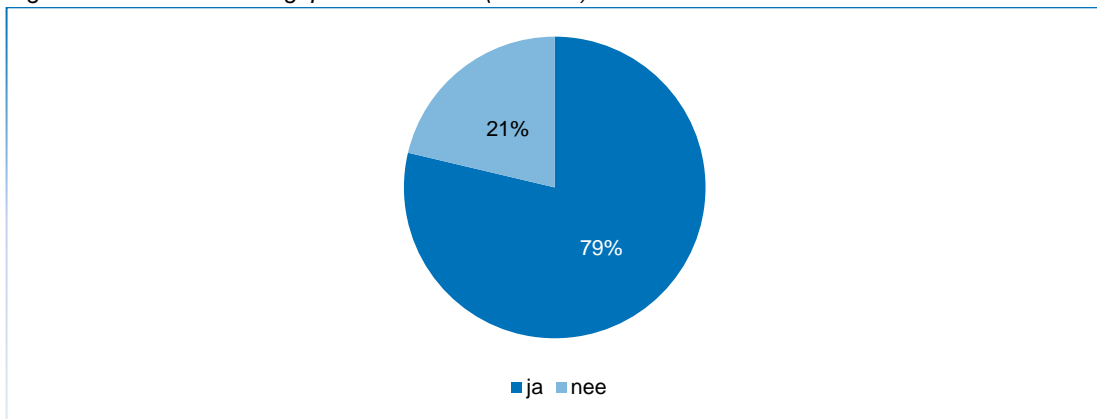
3. Biodiversiteit

Voor een gezonde woonomgeving is het van belang dat er voldoende verschillende planten en dieren leven. Verschillende planten en dieren zorgen voor het vasthouden en zuiveren van water, het leveren van zuurstof, het tegengaan van (insecten)plagen, plantenziektes etc. Als er verschillende planten en dieren zijn, is sprake van biodiversiteit.

3.1. Bekendheid met begrip biodiversiteit

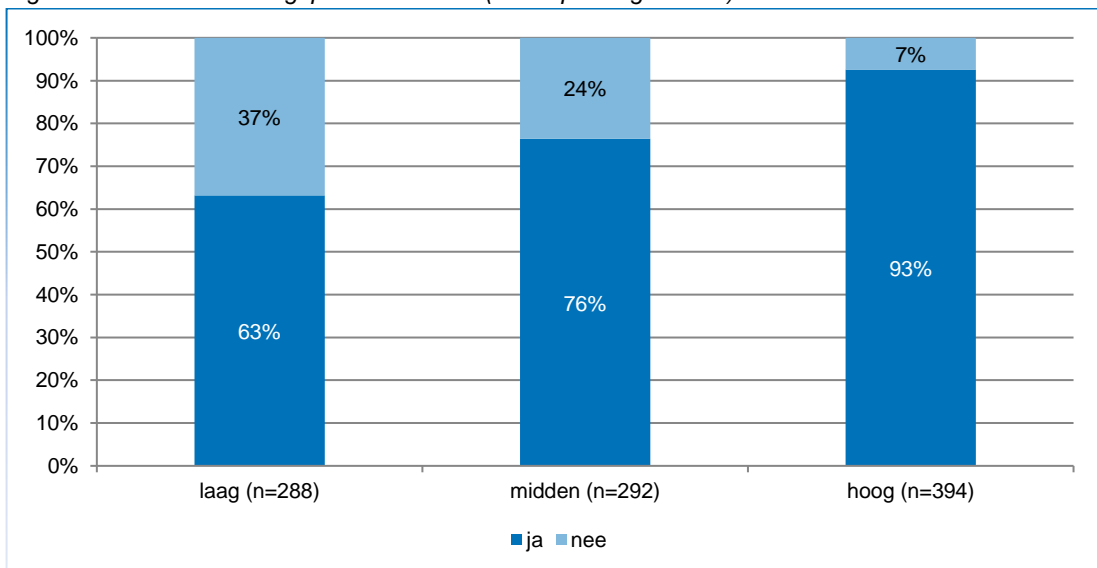
Van de respondenten is 79% bekend met het begrip biodiversiteit (figuur 3.1).

Figuur 3.1 Kende u het begrip biodiversiteit? (n=1.019)

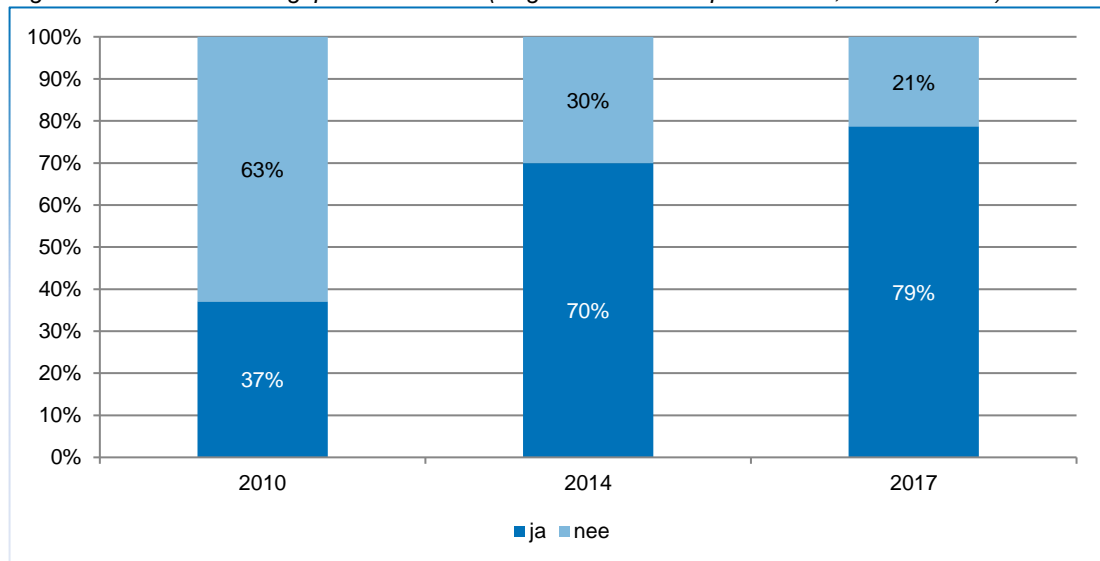
Er is er verschil naar opleidingsniveau wat betreft bekendheid met het begrip biodiversiteit. Respondenten met een laag opleidingsniveau zijn het minst vaak (63%) bekend met het begrip. Respondenten met een hoog opleidingsniveau juist het vaakst, namelijk 93% weet wat het begrip aanduidt (figuur 3.2).

Figuur 3.2 Kende u het begrip biodiversiteit? (naar opleidingsniveau)

In de Omnibusenquêtes 2010, 2014 en 2017 is deze vraag ook gesteld. Als de uitkomsten naast elkaar worden gezet, dan wordt duidelijk dat de bekendheid met het begrip is toegenomen (figuur 3.3).

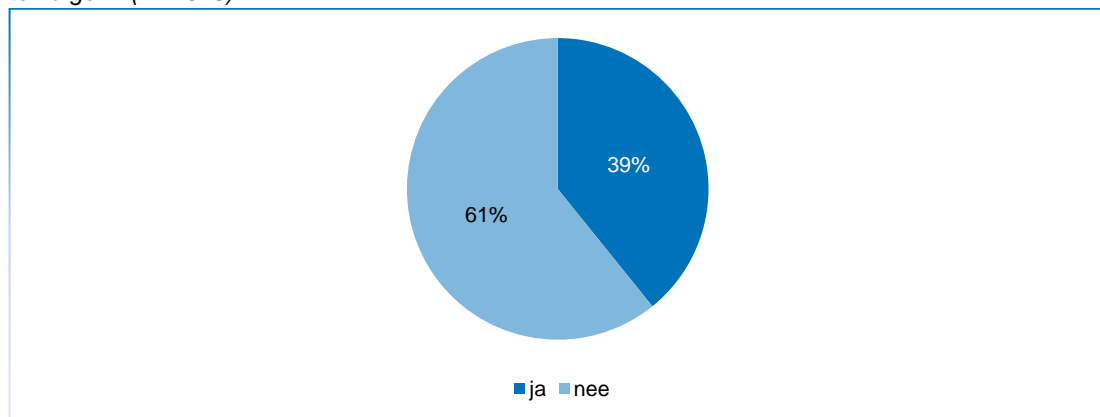
Figuur 3.3 Kende u het begrip biodiversiteit? (volgens omnibusenquêtes 2010, 2014 en 2017)

3.2. Biodiversiteit in de gemeente Zoetermeer

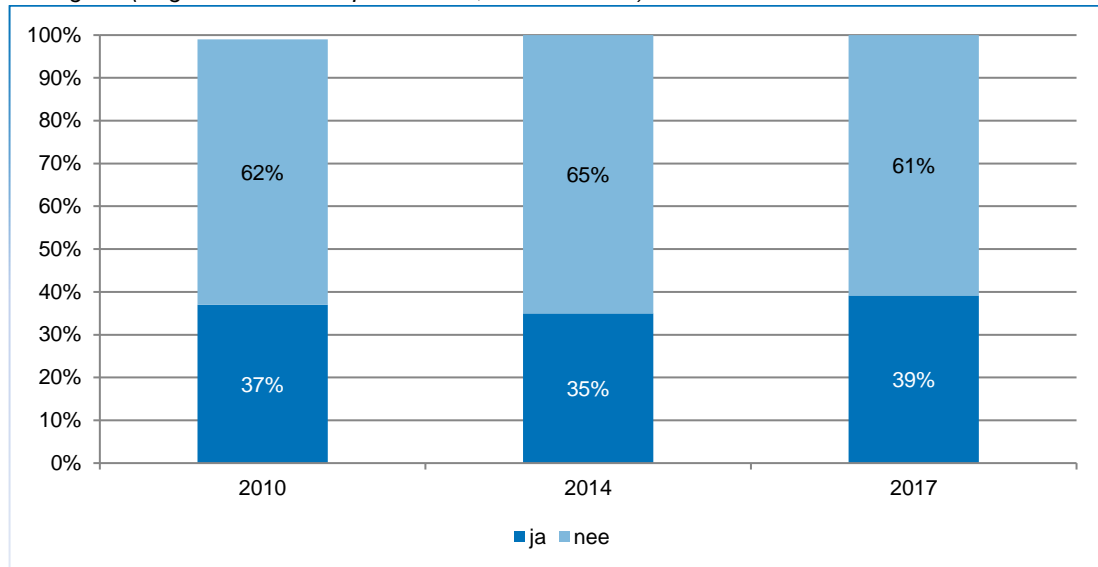
De gemeente Zoetermeer doet er veel aan om de biodiversiteit in de woonomgeving te bevorderen. Bijna vier van de tien (39%) respondenten zijn van deze inspanningen op de hoogte (figuur 3.4).

Figuur 3.4 Was u ervan op de hoogte dat de gemeente er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen? (n=1.016)

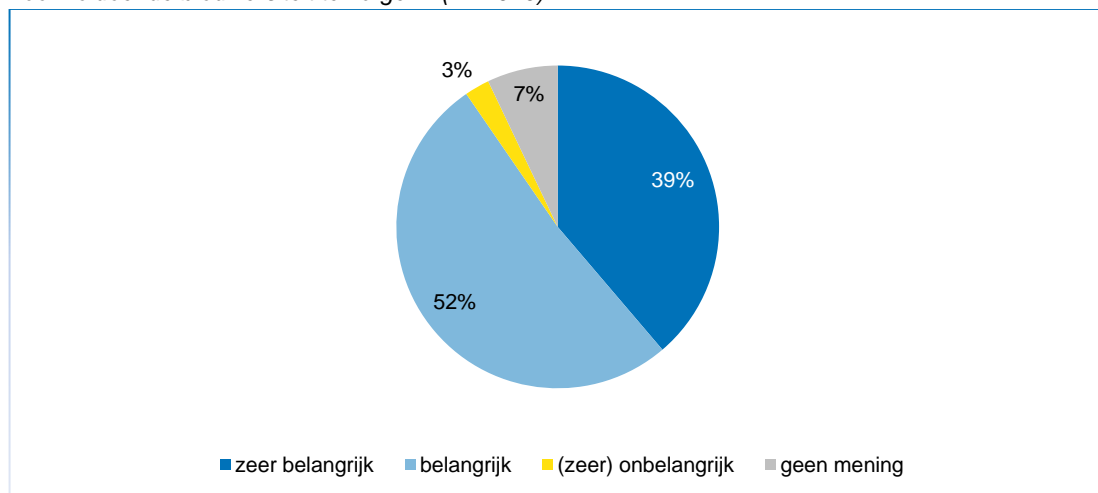
In de Omnibusenquêtes 2010, 2014 en 2017 is deze vraag ook gesteld. Als de uitkomsten naast elkaar worden gezet, dan blijkt dat het aandeel dat op de hoogte is van deze inspanningen niet significant is veranderd (figuur 3.5).

Figuur 3.5 Was u ervan op de hoogte dat de gemeente er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen? (volgens omnibusenquêtes 2010, 2014 en 2017)

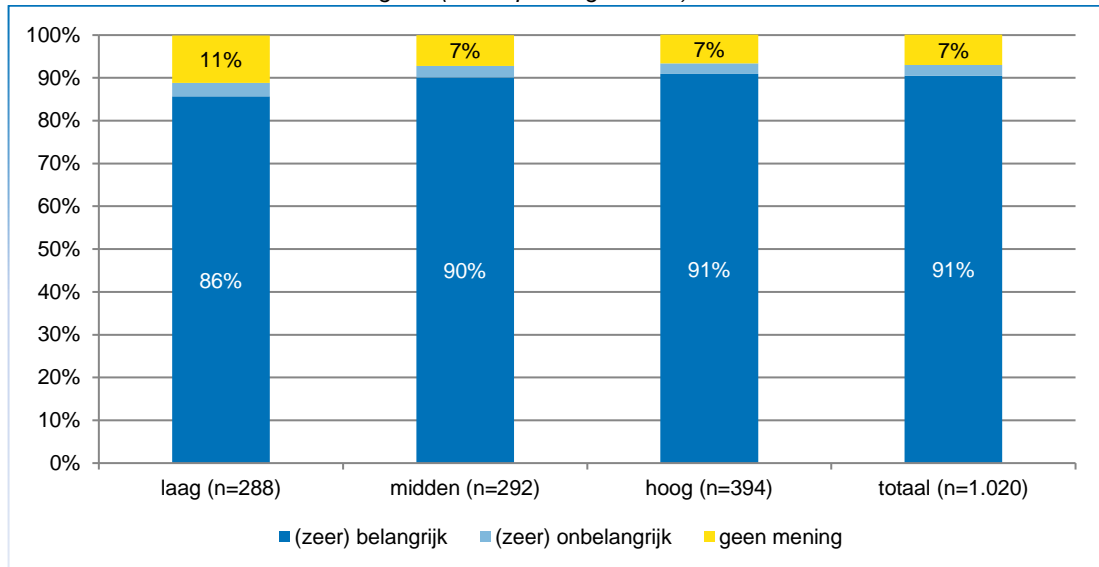
De respondenten konden ook aangeven hoe belangrijk zij het vinden dat de gemeente Zoetermeer voor voldoende biodiversiteit zorgt. Ongeveer negen van de tien respondenten vinden dat (zeer) belangrijk (figuur 3.6).

Figuur 3.6 Kunt u aangeven hoe belangrijk u het vindt dat de gemeente Zoetermeer er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen? (n=1.020)

Bij de antwoorden op deze vraag is er een significant verschil naar opleidingsniveau. Respondenten met een laag opleidingsniveau geven relatief vaak aan (11%) hierover geen mening te hebben (figuur 3.7).

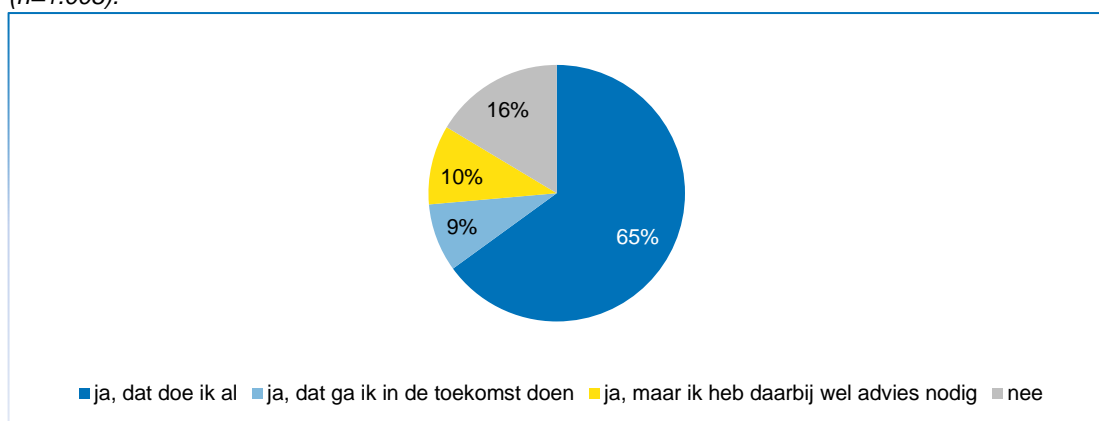
Figuur 3.7 Kunt u aangeven hoe belangrijk u het vindt dat de gemeente Zoetermeer er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen? (naar opleidingsniveau)

3.3. Bereidheid om biodiversiteit te vergroten

De hulp van burgers is essentieel voor het in standhouden van de biodiversiteit. Zij kunnen helpen door bijvoorbeeld groen rond, op en aan de woning te planten en nestgelegenheid te creëren. Aan de respondenten is gevraagd of zij bereid zijn een bijdrage te leveren aan de diversiteit van in het wild levende planten- en diersoorten in de stad, door tuin, balkon (evt. muren en dak) zo groen mogelijk in te richten. Bijna tweederde (65%) geeft aan dit al te doen. Verder geeft onder andere 10% aan hierbij advies te kunnen gebruiken (figuur 3.8).

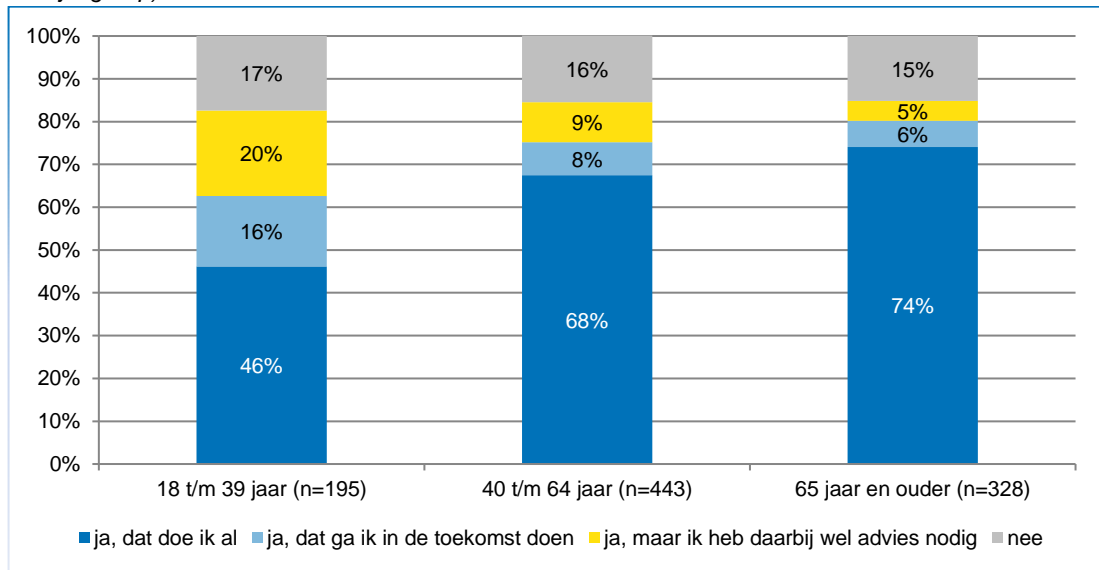
Figuur 3.8 Bent u bereid een bijdrage te leveren aan de diversiteit van in het wild levende planten- en diersoorten in de stad, door uw tuin, balkon (evt. muren en dak) zo groen mogelijk in te richten? (n=1.008).

In bijlage 5 (vraag 10) staat aangeven waarom respondenten geen bijdrage willen of kunnen geven.

Bij uitsplitsing van de antwoorden naar leeftijdsgroep komen verschillen naar voren. Respondenten van 18 t/m 39 jaar blijken relatief vaak bereid te zijn om in de toekomst een bijdrage te leveren en daar advies bij te kunnen gebruiken (figuur 3.9).

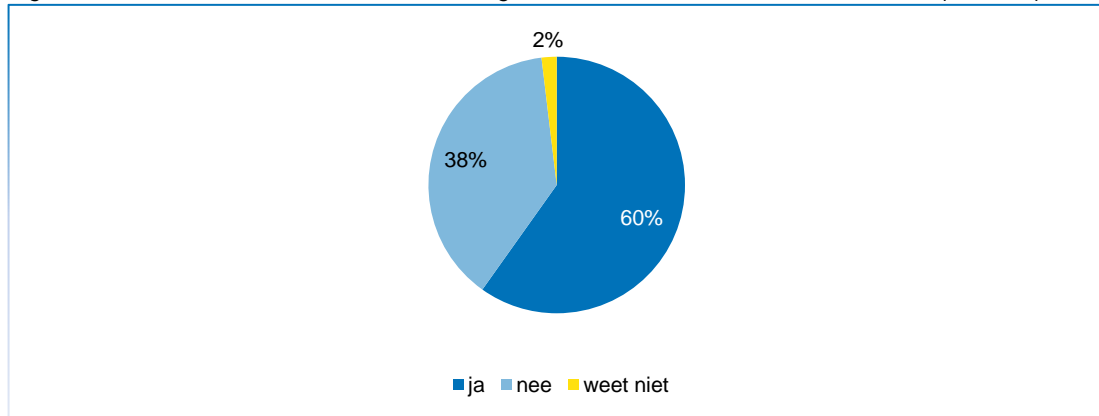
Figuur 3.9 Bent u bereid een bijdrage te leveren aan de diversiteit van in het wild levende planten- en diersoorten in de stad, door uw tuin, balkon (evt. muren en dak) zo groen mogelijk in te richten?? (naar leeftijdsgroep)

4. ■ Activiteiten voor natuur, milieu of duurzaamheid

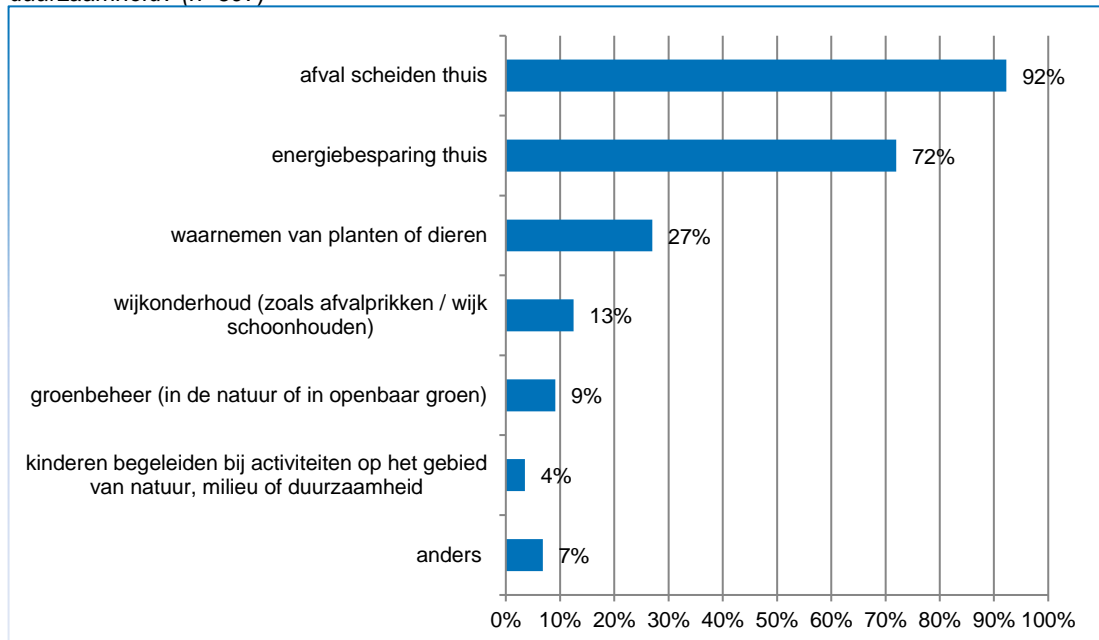
De respondenten is verder gevraagd of zij actief zijn in Zoetermeer voor natuur, milieu of duurzaamheid. Zes van de tien respondenten geven aan hiervoor op een of meer manieren actief te zijn (figuur 4.1).

Figuur 4.1 Bent u actief in Zoetermeer als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid? (n=1.014)

Een ruime meerderheid (92%) van de respondenten die actief zijn in Zoetermeer voor natuur, milieu of duurzaamheid doen dat door afval te scheiden. Ook is een meerderheid (72%) actief voor natuur, milieu of duurzaamheid door energie te besparen. De andere voorgelegde manieren zijn veel minder vaak aangegeven (figuur 4.2).

Figuur 4.2 Op welke manier(en) bent u actief in Zoetermeer, als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid? (n=607)*

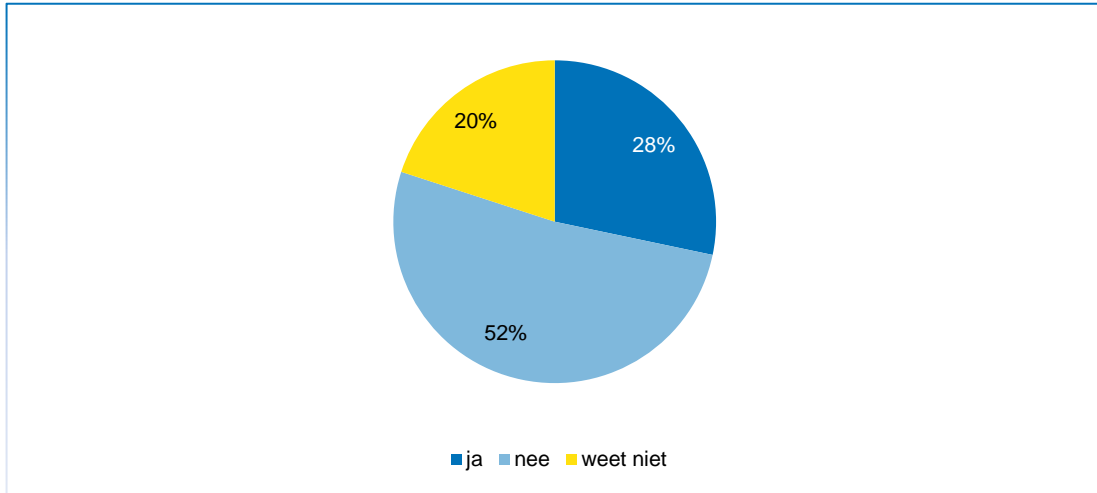

* Respondenten die aangaven actief te zijn in Zoetermeer voor natuur, milieu of duurzaamheid.

In bijlage 5 (vraag 11) staat wat respondenten bij anders hebben aangegeven.

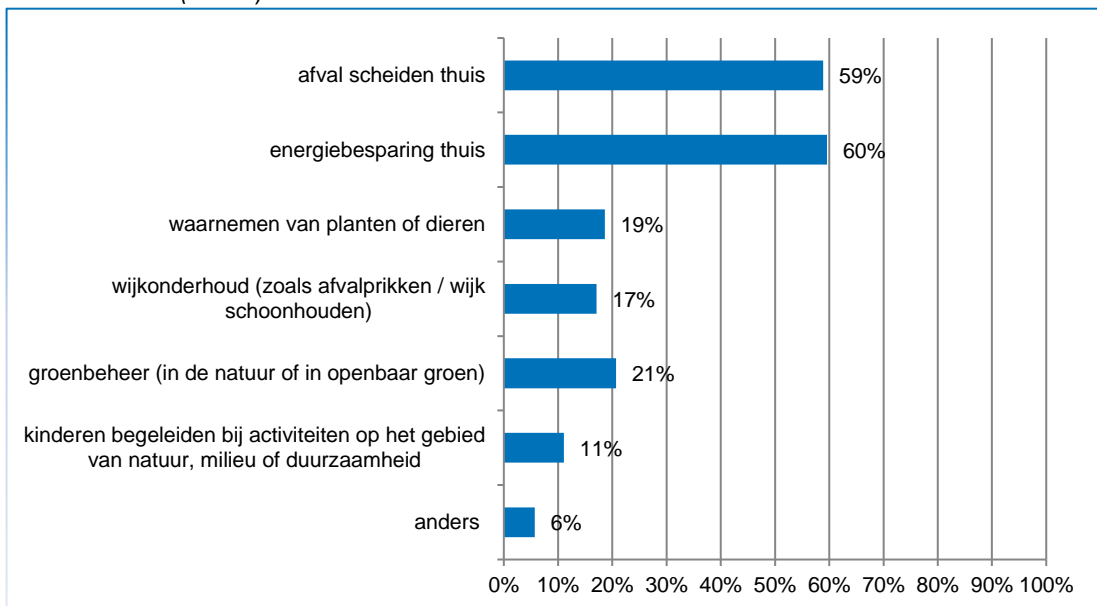
Vervolgens konden de respondenten aangeven of ze iets (meer) willen gaan doen als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid. Van de respondenten geeft 28% aan dit te willen doen. Een relatief groot deel (20%) weet dit niet aan te geven (figuur 4.3).

Figuur 4.3 Zou u in Zoetermeer iets (meer) willen gaan doen als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid?

De respondenten die aangaven iets (meer) te willen gaan doen voor natuur, milieu of duurzaamheid willen vooral vaker thuis afval scheiden of energie besparen (figuur 4.4).

*Figuur 4.4 Op welke manier(en) wilt u iets (meer) gaan doen als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid? (n=280)**

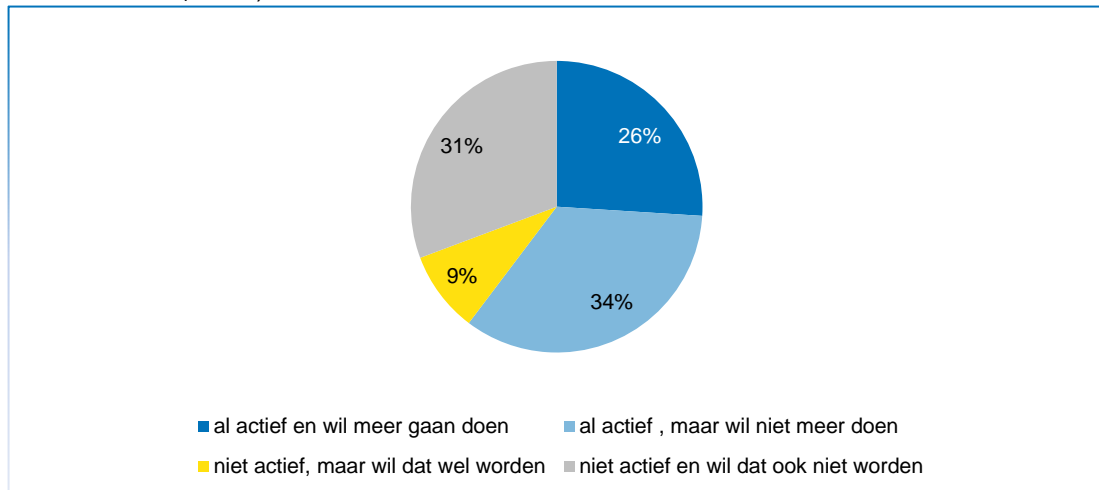

* Respondenten die aangaven iets (meer) te willen gaan doen voor natuur, milieu of duurzaamheid.

In bijlage 5 (vraag 12) staat wat respondenten bij anders hebben aangegeven.

Tot slot zijn de antwoorden op de twee vragen over activiteiten voor natuur, milieu of duurzaamheid in Zoetermeer gecombineerd. Uit deze analyse blijkt dat 26% van de respondenten die al actief zijn nog meer wil gaan doen. En dat 9% van de respondenten die niet actief is dat wel wil worden (figuur 4.5).

*Figuur 4.5 Op welke manier(en) bent u actief in Zoetermeer, als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid? (n=789)**

Bijlage 1: Populatie, steekproef en respons

In de onderstaande tabel worden de Zoetermeerse bevolking (per 1 januari 2017), de steekproef (per 1 september 2017) en de respons van dit deelonderzoek vergeleken aan de hand van de kenmerken geslacht en leeftijd. In onderstaande tabel is te zien dat 18 tot en met 49-jarigen zijn ondervertegenwoordigd in de respons en respondenten van 60 jaar en ouder juist wat zijn oververtegenwoordigd. Er is geen weging toegepast omdat niet zeker is dat daarmee de werkelijkheid beter wordt benaderd.

leeftijd	geslacht	bevolking	steekproef	respons
18 t/m 29 jaar	man	8,7%	8,4%	3,0%
	vrouw	8,5%	8,3%	6,3%
30 t/m 39 jaar	man	7,7%	8,3%	4,8%
	vrouw	7,9%	9,5%	6,1%
40 t/m 49 jaar	man	8,1%	8,3%	4,9%
	vrouw	9,1%	8,1%	6,6%
50 t/m 59 jaar	man	9,3%	9,3%	9,1%
	vrouw	10,3%	10,1%	11,1%
60 t/m 69 jaar	man	8,8%	7,8%	13,3%
	vrouw	8,8%	8,7%	12,9%
70 t/m 79 jaar	man	3,9%	4,4%	9,0%
	vrouw	4,4%	4,7%	6,6%
80 jaar en ouder	man	1,7%	1,6%	3,0%
	vrouw	2,9%	2,7%	3,4%
totaal	man	48,2%	48,1%	47,1%
	vrouw	51,9%	52,1%	52,9%
totaal		100,0%	100,0%	100,0%

Bijlage 2: Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

De in dit verslag opgenomen uitkomsten hebben betrekking op 1.025 respondenten uit de Omnibusenquête 2017 die vragen hebben ingevuld over het onderwerp stadsnatuur en duurzaamheid. Over de 'werkelijkheid', dat wil zeggen de situatie in de totale populatie van Zoetermeerse 18-plussers, kunnen alleen uitspraken worden gedaan in de vorm van schattingen. Dit kan in de vorm van puntschattingen en intervallschattingen. Bij een puntschatting, dat wil zeggen een schatting in de vorm van één getal, ligt het voor de hand als benadering van de werkelijkheid de uitkomst uit de enquête te nemen. Wanneer in de respons bijvoorbeeld 40% een bepaald gedrag vertoont, wordt dan aangenomen dat dit ook in de populatie 40% zal zijn. Een dergelijke puntschatting van een percentage zal bijna altijd in meer of mindere mate van de werkelijkheid afwijken.

De kans op een verkeerde schatting kan aanzienlijk worden teruggebracht door de werkelijkheid te schatten in de vorm van intervallen (intervallschattingen). Het is mogelijk, met behulp van statistische formules, de grootte van een interval zodanig rond de enquête-uitkomst te kiezen dat met een bepaalde mate van zekerheid (veelal 'betrouwbaarheid' genoemd) kan worden aangenomen dat het werkelijke percentage zich binnen dat interval bevindt.

In onderstaande tabel is voor verschillende aantallen respondenten en voor verschillende percentages in de respons weergegeven wat de nauwkeurigheidsmarges zijn. Het gaat daarbij om de marges bij 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als de steekproeftrekking en het onderzoek vele malen zou worden herhaald, het berekende nauwkeurigheidinterval in minstens 95 van de 100 gevallen de werkelijke waarde zou bevatten.

Procentpunten waarmee de werkelijke percentages (dus die in de populatie) maximaal kunnen afwijken van die in de respons (bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%)

Aantal respondenten	10% of 90%	20% of 80%	30% of 70%	40% of 60%	50%
50	8,3	11,1	12,7	13,6	13,9
100	5,9	7,8	9,0	9,6	9,8
200	4,2	5,5	6,4	6,8	6,9
300	3,4	4,5	5,2	5,5	5,7
400	2,9	3,9	4,5	4,8	4,9
500	2,6	3,5	4,0	4,3	4,4
600	2,4	3,2	3,7	3,9	4,0
700	2,2	3,0	3,4	3,6	3,7
800	2,1	2,8	3,2	3,5	3,5
900	2,0	2,6	3,0	3,2	3,3
1.025	1,8	2,4	2,7	2,9	3,0

Voorbeeld: Stel dat van alle 1.025 respondenten 30% opvatting A heeft. In werkelijkheid (dus in de totale populatie van Zoetermeeders van 18 jaar en ouder) zal dit percentage dan met 95% zekerheid liggen tussen 27,3 en 32,7%.

Bijlage 3: Vragenlijst

Vragen uit de Omnibusenquête 2017 over het onderwerp stadsnatuur.

Onder stadsnatuur wordt het spontane planten- en dierenleven in de stad verstaan. Deze planten en dieren maken gebruik van de mogelijkheden die de stad biedt, zoals parken, groenstroken, tuinen, gazons, muren, daken en watergangen, als ook puinstortplaatsen, braakliggende terreinen en composthopen.

5. Ervaart u deze stadsnatuur in uw eigen buurt?

- 1. ja
- 2. nee

6. Waardeert u de stadsnatuur in uw eigen buurt?

- 1. ja
- 2. nee

7. Voor een gezonde woonomgeving is het van belang dat er voldoende verschillende planten en dieren leven. Verschillende planten en dieren zorgen voor het vasthouden en zuiveren van water, het leveren van zuurstof, het tegengaan van (insecten)plagen, plantenziektes etc. De gemeente doet er veel aan om ervoor te zorgen dat er voldoende verschillende planten en dieren (biodiversiteit) in onze woonomgeving leven.

Kende u het begrip biodiversiteit?

- 1. ja
- 2. nee

8. Was u ervan op de hoogte dat de gemeente er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen?

- 1. ja
- 2. nee

9. Kunt u aangeven hoe belangrijk u het vindt dat de gemeente Zoetermeer er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen?

- 1. zeer belangrijk
- 2. belangrijk
- 3. onbelangrijk
- 4. zeer onbelangrijk
- 5. geen mening

10. De hulp van burgers is essentieel voor het in standhouden van de biodiversiteit. Zij kunnen helpen door bijvoorbeeld groen rond, op en aan de woning te planten en nestgelegenheid te creëren.

Bent u bereid een bijdrage te leveren aan de diversiteit van in het wild levende planten- en diersoorten in de stad, door uw tuin, balkon (evt. muren en dak) zo groen mogelijk in te richten?

- 1. ja, dat doe ik al
- 2. ja, dat ga ik in de toekomst doen
- 3. ja, maar ik heb daarbij wel advies nodig
- 4. nee, want

11. Bent u op andere manieren actief in Zoetermeer, als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid?

Zo ja, op welke manier(en)?

1. ja, ik ben actief op het gebied van (meer antwoorden mogelijk):
- wijkonderhoud (zoals afvalprikken / wijk schoonhouden)
 - groenbeheer (in de natuur of in openbaar groen)
 - kinderen begeleiden bij activiteiten op het gebied van natuur, milieu of duurzaamheid
 - energiebesparing (bij mijzelf thuis)
 - afval scheiden (bij mijzelf thuis)
 - waarnemen van planten of dieren
 - anders, namelijk:
2. nee
3. weet niet

12. Zou u in Zoetermeer iets (meer) willen gaan doen als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid?

Zo ja, op welke manier(en)?

1. ja, op het gebied van (meer antwoorden mogelijk):
- wijkonderhoud (zoals afvalprikken / wijk schoonhouden)
 - groenbeheer (in de natuur of in openbaar groen)
 - kinderen begeleiden bij activiteiten op het gebied van natuur, milieu of duurzaamheid
 - energiebesparing (bij mijzelf thuis)
 - afval scheiden (bij mijzelf thuis)
 - waarnemen van planten of dieren
 - anders, namelijk:
2. nee
3. weet niet

87. Wat is uw hoogste voltooid opleiding?

- 1. geen
- 2. lager algemeen onderwijs (lagere school, basisschool)
- 3. middelbaar algemeen onderwijs (bijv. MULO, MAVO, VGLO, VMBO-T)
- 4. hoger algemeen onderwijs (bijv. HBS, VWO, MMS, HAVO)
- 5. lager beroepsonderwijs (bijv. LEAO, LTS, LHNO, LAS, VMBO)
- 6. middelbaar beroepsonderwijs (bijv. MEAO, MTS, MHNO)
- 7. hoger beroepsonderwijs (bijv. HEAO, HTS, MO-A)
- 8. wetenschappelijk onderwijs
- 9. anders, namelijk:

- 10. weet niet

Bijlage 4: Rechte tellingen

5. *Ervaart u deze stadsnatuur in uw eigen buurt?*

	aantal	percentage
ja	878	86,7
nee	135	13,3
subtotaal	1.013	100,0
vraag niet beantwoord	12	
totaal	1.025	

6. *Waardeert u de stadsnatuur in uw eigen buurt?*

	aantal	percentage
ja	912	90,6
nee	95	9,4
subtotaal	1.007	100,0
vraag niet beantwoord	18	
totaal	1.025	

7. *Kende u het begrip biodiversiteit?*

	aantal	percentage
ja	802	78,7
nee	217	21,3
subtotaal	1.019	100,0
vraag niet beantwoord	6	
totaal	1.025	

8. *Was u ervan op de hoogte dat de gemeente er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen?*

	aantal	percentage
ja	398	39,2
nee	618	60,8
subtotaal	1.016	100,0
vraag niet beantwoord	9	
totaal	1.025	

9. *Kunt u aangeven hoe belangrijk u het vindt dat de gemeente Zoetermeer er veel aan doet om voor voldoende biodiversiteit te zorgen?*

	aantal	percentage
zeer belangrijk	396	38,8
belangrijk	527	51,7
onbelangrijk	23	2,3
zeer onbelangrijk	2	0,2
geen mening	72	7,1
subtotaal	1.020	100,0
vraag niet beantwoord	5	
totaal	1.025	

10. *Bent u bereid een bijdrage te leveren aan de diversiteit van in het wild levende planten- en diersoorten in de stad, door uw tuin, balkon (evt. muren en dak) zo groen mogelijk in te richten?*

	aantal	percentage
ja, dat doe ik al	655	65,0
ja, dat ga ik in de toekomst doen	87	8,6
ja, maar ik heb daarbij wel advies nodig	101	10,0
nee	165	16,4
subtotaal	1.008	100,0
vraag niet beantwoord	17	
totaal	1.025	

11. Bent u op andere manieren actief in Zoetermeer, als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid?

	aantal	percentage
ja	607	59,9
nee	388	38,3
weet niet	19	1,9
subtotaal	1.014	100,0
vraag niet beantwoord	11	
totaal	1.025	

Zo ja, op welke manier(en)? (multi-responsevraag)

	aantal	percentage
wijkonderhoud (zoals afvalprikken / wijk schoonhouden)	76	12,5
groenbeheer (in de natuur of in openbaar groen)	55	9,1
kinderen begeleiden bij activiteiten op het gebied van natuur, milieu of duurzaamheid	21	3,5
energiebesparing (bij mijzelf thuis)	437	72,0
afval scheiden (bij mijzelf thuis)	560	92,3
waarnemen van planten of dieren	164	27,0
anders	41	7,0
totaal (aantal respondenten)	607	

12. Zou u in Zoetermeer iets (meer) willen gaan doen als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid?

	aantal	percentage
ja	283	28,3
nee	518	51,7
weet niet	200	20,0
subtotaal	1.001	100,0
vraag niet beantwoord	24	
totaal	1.025	

Zo ja, op welke manier(en)? (multi-responsevraag)

	aantal	percentage
wijkonderhoud (zoals afvalprikken / wijk schoonhouden)	48	17,1
groenbeheer (in de natuur of in openbaar groen)	58	20,7
kinderen begeleiden bij activiteiten op het gebied van natuur, milieu of duurzaamheid	31	11,1
energiebesparing (bij mijzelf thuis)	166	59,6
afval scheiden (bij mijzelf thuis)	164	58,9
waarnemen van planten of dieren	51	18,6
anders	16	5,7
totaal (aantal respondenten)	280	

Bijlage 5: Toelichtingen bij vragen

Vraag 10. Bent u bereid een bijdrage te leveren aan de diversiteit van in het wild levende planten- en diersoorten in de stad, door uw tuin, balkon (evt. muren en dak) zo groen mogelijk in te richten? Nee, want:

- Alle planten die ik verzorg gaan dood, omdat ze lage prioriteit hebben en ik het vaak vergeet.
- Autoverkeer vernielt veel op plekken waar zij niet mogen komen (zoals parken).
- Balkon heeft beglazing.
- Balkon op 11e verdieping en geen tijd.
- Bang voor spinnen en andere krioelende beestjes.
- Ben invalide.
- Ben momenteel ernstig ziek.
- Ben over 90 jr. Net vlot meer. Heb wel balkon vlinderstruik.
- Betaal genoeg.
- Daar ben ik niet mobiel genoeg voor.
- Daar ben ik te oud voor.
- Daar heb ik geen behoefte aan.
- Daar heb ik geen geld voor.
- Daarom niet.
- Dan kan ik zelf niet meer op mijn kleine balkon!
- Dankzij de wildgroei op gemeentegrond achter mijn tuin komt een bramenstruik aan alle kanten mijn tuin in waardoor ik genoodzaakt ben een bedrijf in te huren om alles te verwijderen en onkruiddoek en tegels te plaatsen.
- Dat kan ik niet meer aan (90 jaar).
- Dat kan niet meer.
- De ruimte hiervoor ontbreekt.
- De tijd ontbreekt ons.
- Dit ligt aan mijn moeder, ik woon bij haar.
- Dit richt schade aan het huis aan.
- Doe al genoeg.
- Doen we zelf in onze woonomgeving.
- Door de vele katten die in wijk rondlopen zijn plantenbakken kattenbakken.
- Door leeftijd niet meer mogelijk.
- Er is al te veel onkruid.
- Geen behoefte aan.
- Geen behoefte aan.
- Geen buitenruimte aanwezig.
- Geen eigen huis, zou ik moeten overleggen met de eigenaar.
- Geen geld en tijd.
- Geen groene vingers - geen tuin met veel groen.
- Geen groene vingers.
- Geen interesse.
- Geen interesse.
- Geen mogelijkheid daarvoor.
- Geen plek op het balkon.
- Geen ruimte op het balkon, had reeds al wel bloembakken e.d. aangeschaft, maar de balkonreling leent zich daar niet voor!
- Geen tijd en geen zin.
- Geen tijd om te onderhouden.
- Geen tijd voor onderhoud etc.

- Geen tijd.
- Geen tijd.
- Geen tuin mens.
- Geen tuin of balkon.
- Geen voorstander van.
- Gezien mijn leeftijd (88) niet meer mogelijk.
- Heb geen interesse.
- Heb kleine kinderen en poezen die daar overlast van kunnen hebben.
- Heb momenteel geen buitenruimte.
- Het wordt toch niet onderhouden en dan wordt zoals zo vaak een puinhoop.
- I.v.m. gezamenlijke tuin.
- Ik ben 79 en blij dat ik nog zelf me bed op kan maken.
- Ik ben blij met de huidige setup.
- Ik ben daarvoor niet in de gelegenheid.
- Ik ben geen eigenaar van de woning.
- Ik ben oud!
- Ik heb daar geen tijd voor.
- Ik heb een balkon waar alles wegwaait vanaf windkracht 5.
- Ik heb een zeer drukke baan, en daardoor helaas niet veel tijd over om mijn tuin goed te verzorgen.
- Ik heb er geen benul van hoe.
- Ik heb geen balkon of tuin.
- Ik heb geen dieren en planten.
- Ik heb geen tuin en geen balkon, woon in een appartement, heb wel voldoende groen in huis
- Ik heb genoeg aan de planten (zomer + lente) op mijn balkon! Randon mijn huis is al veel gemeentegroen (planten + gras).
- Ik heb mijn tuin gerooid en geplaveid omdat het bijhouden te veel tijd kostte.
- Ik heb mijn tuin net klaar, ga ik niet weer aanpassen. En volgens mij is daar genoeg ruimte voor planten.
- Ik heb zelf een grote tuin. Werk zat
- Ik hou zelf niet van bloemen en planten
- Ik maak mijn tuin zoals ik wil. Als ik geen OZB meer hoeft te betalen mogen jullie zeggen hoe ik mijn tuin mag inrichten.
- Ik neem daar de beslissingen niet over.
- Ik vind het belangrijker dat geld in jongeren wordt geïnvesteerd.
- Ik wil een onderhoudsarme tuin in verband met veel werkuren en gebrek aan groene vingers.
- Ik wil mijn tuintje laten zoals het nu is.
- Ik woon bij mijn ouders en heb hier geen invloed. Ikzelf wil het wel!
- Ik woon hoog in een appartementencomplex en door mijn regelmatige afwezigheid kan ik geen planten onderhouden.
- Ik woon in een appartement zonder balkon.
- Ik woon in een appartement zonder balkon/terras.
- Ik woon in een appartement.
- Ik woon in een appartement. Veel wind op balkon.
- In de omgeving er al groen genoeg is.
- In de voortuin meten we de auto parkeren achter hebben we een tuin.
- Invalide.
- Kan niet.
- Kost me te veel moeite / fysiek te zwaar om dan mijn tuin te onderhouden.

- Leeftijd..
- Lichamelijk niet mogelijk.
- Mijn balkon is daar niet geschikt voor.
- Mijn huis is daar niet geschikt voor
- Mijn leeftijd laat dat niet meer toe.
- Mijn woning is op de eerste etage.
- Moet er nog erover nadenken.
- Na verloop van tijd verwatert het wat resulteert in rommeltje.
- Niet het geld waard.
- Nu al last van buxus rups.
- Onderhoud niet te combineren met werk/gezin/leven.
- Overlast duiven.
- Overwoekering is ook een issue, overpopulatie van dieren moet ook in de gaten worden gehouden.
- Te oud.
- Te veel wind
- Tijdsgebrek.
- Tuin is al groen.
- Tuin is betegeld en planten zitten in potten.
- Tuin met tegels.
- Vergt te veel onderhoud.
- Vrijwilliger Voedselbank al jaren.
- We betalen genoeg.
- Werk fulltime.
- Wij hebben allebei geen groene vingers.
- Wij hebben het al krap.
- Wij mogen niets van planten etc. buiten hebben.
- Wij wonen in een flat.
- Wij zijn 6 maanden op een camping.
- Wij zijn een echtpaar. Beiden gehandicapt.
- Woon in appartement.
- Woon in hoge flat zonder balkon.
- Wordt al door de vve gedaan.
- Wordt vanuit de VVE geregeld.
- Zijn te oud.
- Zorg er zelf voor.
- Zou op mijn balkon geen nesten willen hebben.

Vraag 11. Zou u in Zoetermeer iets (meer) willen gaan doen als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid? Zo ja, op welke manier(en)? anders, namelijk:

- Actief lid van milieudefensie.
- Adoptie groen in beheer.
- Adoptie groen.
- Adoptiegroen.
- Bij gemeente signaleren wanneer er bijv. een tak is afgewaaid e.d.
- Buurtgroen voor onze woning en vrijwilliger in buurttuin de Zoete Aarde.
- Eigen moestuin in Rokkeveen.
- Gaat niet meer 88 jaar.
- Geadopteerde groenstrook voor het huis.
- Geen pesticiden gebruiken in tuinen. Moestuin.

- Heb adoptiegroen voor de straat geregeld en we zijn erg tevreden erover.
- Het melden van overlast van bv zwerfafval of volle afvalbakken bij de gemeente.
- Ik heb een grote tuin met veel planten.
- Ik heb een volkstuin waarin ik biologische groenten verbouw.
- Imker, dus bijen houden.
- In het Westerpark gevonden vuil opruimen en/of beheerder informeren. Bijzondere waarnemingen of veranderingen bij planten/dieren melden.
- Lid Vogelwerkgroep, vrijwilliger Staatsbosbeheer.
- Meldingen doorgeven bij wijkpost.
- Mijn tuin met de seizoenen mee inrichten.
- Minder vlees eten, meer fietsen dan met de auto.
- Nu blijkt dat plastic niet bijdraagt!
- Onderhouden van eigen tuin. Waardoor hemelwater niet gelijk in de beizem terecht komt.
- Op onze volkstuin bij het Buytenpark.
- Organisatie weekend van de duurzaamheid.
- Ouderen bezoeken.
- Rioolkolken/putten leegscheppen op gezamenlijke parkeerruimte kan geen zuigauto bij komen!
- Schoonmaken met milieuvriendelijke producten.
- Snoeien.
- Spullen: niet alles weggooiën, maar naar Pelgrimshoeve op Marktplaats: 2e kans.
- Tuin en keukenafval zelf composteren en verwerken in de tuin, evenzo bladafval van de straat (bladvak van gemeente heb ik niet nodig) - zonneboiler en PV-panelen op het dak - nutstuin (volkstuin) voor eigen groenten en fruit - bijenkasten in de tuin (hobby van echtgenote) - opvang regenwater van dak voor planten en vijver - natuurlijke afscheidingen met de burens (geen schuttingen) maar klimop, bramen, bamboe, klimroos, heggen.
- Tuinscheiding niet helemaal de schutting ingevoerd, ook een deel als heg, zodat egels e.d. erlangs kunnen.
- Vogels voederen.
- Volkstuin onderhouden.
- Volkstuin.
- Voorkomen dat openbaar groen wordt opgeofferd voor extra parkeerplaatsen.
- Vrijwilliger in de Hof van Seghwaert.
- Vrijwilliger schooltuin.
- Vrijwilligerswerk kringloopwinkel.
- Wij houden het park schoon, hebben bijenkasten en veel bomen en groen in onze tuin.
- Wilde dieren helpen als ze hulp nodig hebben.
- Zakelijk, ik recycle ICT-materialen.
- Zo goed mogelijk omgaan met het groen rond mijn huis. Zoals zelf snoeien etc.
- Zo veel mogelijk vogels in de tuin, kastjes, voeren.
- Zonnepanelen op het dak.
- Zorgwekkend te waarnemen dat de gemeente Zoetermeer niets doet (ze zeggen dat ze het doen maar ze doen het niet!).
- Zoveel mogelijk fietsen.

Vraag 12. Zou u in Zoetermeer iets (meer) willen gaan doen als het gaat om natuur, milieu of duurzaamheid? Zo ja, op welke manier(en)? anders, namelijk:

- Actief lid van milieudefensie.
- Adoptie. Vuilnisbak voor de deur zou ik wel willen legen om zwerfafval tegen te gaan.
- Advies biodiversiteit. Voorbeeld: Nu wordt alles in 1 klap gemaaid. Verstandiger is om maar 75% te maaien om flora en fauna te beschermen. Jaar daarop weer 75% met daarin

opgenomen de 25% welke het jaar daarvoor is blijven staan. Er wordt momenteel (vermoed ik) beheerd op kosten en niet op biodiversiteit.

- Ben niet mobiel (92 jr.).
- Dat mensen van de buurt hun honden niet overal moeten uitlaten en de ontlasting laten liggen.
- De gemeente activeren zoals schouwen van sloten in van Tuylpark staan gebouwen te verpauperen wat niet staat in zo'n mooi parkje.
- De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van wal/gras kanten (dat héél vaak er onverzorgd uit ziet! Daar ergeren wij ons erg aan).
- De poepzakjes van mijn hond in een prullenbak kunnen gooien.
- Foto's maken voor de site en overige.
- Gaat niet meer 88 jaar.
- Geen tijd voor.
- Groenbeheer is de verantwoordelijkheid van gemeente.
- Het kan niet omdat de Zoetermeer. ...
- Het voorbeeld moet de gemeente geven! En die doen niets!
- Hopen dat de bomenkap stopt.
- Invalide.
- Ja, maar helaas geen tijd.
- Ja, wijktuin (maar als ik pensioen heb).
- Meer kennis opdoen betreffende flora en fauna dan ik al doe.
- Niet mogelijk i.v.m. leeftijd.
- Nog betere afvalscheiding.
- Onderzoek naar diverse manieren van wateropvang en alternatieve energiewinning.
- Plastic container.
- Tegelongelijkheid.
- Vaker fiets pakken.
- Verdere verduurzaming van energiesysteem voor de woningen (benutten van de bodem).
- Zou graag iets met kinderen, maar kan niet door ziekte.
- Zoveel mogelijk fietsen.